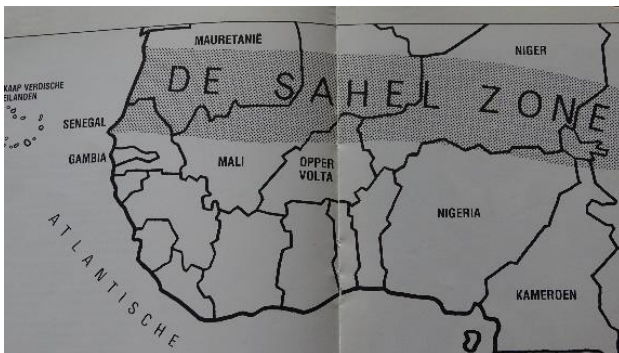

We hebben afgesproken met Leo van der Zwan op het station van Breda. We kennen Leo nog van de samenwerking tussen Sahelp en Jobena voor de uitbreiding van extra lokalen voor Bianca Couture.

Waarom zouden ze hem een recidivist kunnen noemen. Een recidivist is iemand die telkens in herhaling vervalt. Er wordt daarbij vooral gedacht aan misdaden. Bij Leo moet je dan denken aan een regelmatig terugkerend werk- en reisgedrag naar Burkina Faso sinds 1979.

Leo vertelt over zijn eerste contract dat liep van 1979-1981 toen hij met veel plezier werkte als coördinator van het SNV-Centre de Formation in Bobo Dioulasso. Hij was daar coördinator van het opleidingscentrum voor SNV-ers, die naar Franstalige landen zoals Benin, Togo, Mali, Niger en Burkina Faso werden uitgezonden. Het lesprogramma bestond uit taaltraining Frans en de acculturatie oftewel inburgering in de West-Afrikaanse cultuur.

Vervolgens heb ik in 1990 bewust gesolliciteerd op de functie van regionaal vertegenwoordiger voor Oxfam/Novib voor de Sahel (Burkina, Mali, Senegal, Guinee Bissau en Kaap Verdische eilanden) met als standplaats Ouagadougou. Mijn voordeel was dat ik de Sahel, de historie, de mentaliteit van de mensen kende en vloeiend Frans sprak.

Hiermee ging voor mij een wens in vervulling. Als vertegenwoordiger van Oxfam/Novib was ik verantwoordelijk voor het lopende programma van Oxfam/Novib in de Sahel (ca. 40 projecten) en voor het zoeken naar geschikte nieuwe partnerorganisaties. De periode dat ik met vertegenwoordigers van particuliere organisaties (NGO's) gewerkt heb, beschouw ik als de rijkste jaren van mijn loopbaan. Niet alleen de bezoeken aan het "veld", maar zeker ook de discussies met vertegenwoordigers van de bevolking, de boerenleiders, leiders van vrouwengroepen en jongerenorganisaties staan mij bij als heel waardevol. Bewustwording en kennisoverdracht zijn kernwoorden die ik in mijn ruim 40 jaar ontwikkelingssamenwerking heb gehanteerd. Die visie op ontwikkelingssamenwerking ("geef de mensen geen vis, maar leer ze vissen") heb ik mijn hele leven hooggehouden.

In de derde (1997-2001) en in de vierde periode (2008-2009) was ik als themadeskundige onderwijs verbonden aan de Nederlandse Ambassade in Ouagadougou en droeg de verantwoordelijkheid voor de Nederlandse ontwikkelingshulp voor de sector onderwijs in Burkina en Mali (alleen 1997-2001). De ambassade werkte niet alleen samen met de Burkinese overheid, maar financierde ook tal van projecten van NGO's om het maatschappelijk middenveld te ondersteunen.

Sahelp is in 1978 begonnen met 2-jaarlijkse transporten naar Burkina Faso. Hoe heb je kennis gemaakt met Sahelp.

Ik heb mensen in de jaren 80 wel eens horen spreken over Sahelp, die via transporten materialen verzond naar Burkina Faso. Daar bleef het in eerste instantie bij. Dit veranderde toen ik in 2008/2009 op de Nederlandse Ambassade in Ouagadougou weer in contact kwam met Jan Beekman, de Nederlandse pater en geestelijk vader van Nabasnoogo en Bianca Couture.

Hij vertelde mij niet alleen over de financiële steun die hij al jarenlang ontving vanuit Nederland van Sahelp, maar hij vertelde ook over de vele bezoeken van Sahelp vertegenwoordigers aan de partnerorganisaties in Burkina Faso.

Vanuit dit contact leerde ik dat Sahelp meer is dan een losse eenmalige financierder; het is een organisatie die meedenkt en gevraagd (en ongevraagd) adviezen geeft. Kortom een organisatie die trouw is aan zijn/haar partners en haar eigen principes heeft. Dankzij de jarenlange steun van Sahelp is Bianca Couture bv. geworden tot een van de pareltjes binnen de lokale ontwikkelingsorganisaties in Burkina Faso.

Je bent altijd bij Internationale Zaken betrokken geweest en kunt van daaruit goed vergelijkingen trekken met andere ontwikkelingslanden. Wat zijn de sterke en wat zijn de zwakke punten van BF.

Burkina Faso is in een aantal opzichten een bijzonder land met een bijzondere bevolking: hardwerkend en tolerant. Het grootste deel van het land is vrij onvruchtbaar en bestaat uit savannen, met hier en daar een boom en wat struiken. Het is een van de armste landen ter wereld met een snelgroeiende bevolking: meer dan 50% van de bevolking is jonger dan 16 jaar, m.a.w. de vaders en moeders van de volgende generatie zijn al geboren. Het grootste deel van de werkzame bevolking leeft van de informele sector (geen vaste baan). Slechts 10% van de bevolking heeft een betaalde baan (meest overheid). Een stad als Den Bosch heeft meer industrie, meer bedrijven dan heel Burkina Faso. Zonder buitenlandse hulp (Bilaterale hulp vanuit Frankrijk, België, Nederland Duitsland etc., UN-organisaties, Wereldbank/IMF, African Development Bank etc.) kan Burkina niet overleven. Het BNP (Bruto Nationaal Product) is beperkt.

Er bestonden de afgelopen eeuwen niet of nauwelijks etnische spanningen en de huidige bevolking bestaat uit moslims, christenen en animisten. Het is gebruikelijk dat moslims en christenen met elkaar trouwen. Er is geen familie in Burkina Faso te vinden waar geen moslims en christenen in dezelfde familie voorkomen. Begraafplaatsen zijn gemengd en de onderlinge tolerantie is groot. De leiders van moslims en christenen kwamen en komen regelmatig bijeen om over allerlei alarmerende bedreigingen van de eenheid (moslimfundamentalisten, gewapende groeperingen) te spreken. De belangrijkste reden dat Burkina Faso nog altijd niet uiteengevallen is, komt door het ontbreken van tribalisme en door de lange samenwerking tussen moslims en christenen.

-----Samenwerking tussen moslims en christenen vind je terug op alle scholen.-----

Wat me zorgen baart is dat het land niet of nauwelijks de snelgroeiende bevolking kan voeden. De grond is arm en de bevolking groeit snel (3,7% per jaar). Vroeger was het name in de rurale gebieden gebruikelijk dat jongeren zorgden voor het levensonderhoud van de ouderen. Om die reden was het hebben van veel kinderen normaal.

Er werd gehoopt dat een van de kinderen door kon leren en een betaalde baan kon vinden in de grote stad. Die trek van de stad is de afgelopen 30-40 jaar enorm geweest. De drijfveer van die trek naar de stad was de hoop op een vast inkomen waarmee de familie (met name de ouderen en zwakkeren) op het platteland ondersteund kon worden.

Dat gebeurt nog altijd op vrij grote schaal, maar de consumptiemaatschappij en het individualisme hebben ervoor gezorgd dat veel ouderen in de rurale gebieden er alleen voorstaan en in steeds mindere mate op de steun van hun kinderen en familie kunnen rekenen. Zo is Ouagadougou in 40-jaar gegroeid van 400.000 in 1980 naar 2.500.000 inwoners in 2020. Ook provinciesteden zijn flink gegroeid en blijven er steeds minder mensen op het platteland wonen.

Het voorgespiegelde geluk in de grote stad blijkt vaak een illusie te zijn en de kans op een goed betaalde baan is uiterst gering. Het gebrek aan zicht op een menswaardig bestaan leidt tot onvrede met name onder jongeren en die uitzichtloosheid kan ontevredenheid tot gevolg hebben, die vervolgens makkelijk leidt tot crimineel gedrag, aansluiting bij moslimfundamentalisten of een vlucht naar de westerse wereld.

Ook de laatste jaren ben je nog regelmatig te vinden in het buitenland. Vaak treed je op als waarnemer tijdens verkiezingen. Hoe beoordeel je het democratische gehalte in Burkina Faso.

Ik was in 2016 waarnemer bij de verkiezingen in Burkina en was verrast door het vrijwel ontbreken van fraude bij de verkiezingen. Dat kwam deels vanwege het feit dat er na de machtsovername (verjagen van Blaise Compaore) een overgangsregering gevormd was die bestond uit vertegenwoordigers van diverse politieke partijen en onafhankelijke leiders, die geen kandidaat mochten zijn voor de verkiezingen van 2016. Maar ook de verkiezingen van 2020 zijn uitermate vreedzaam verlopen en werden door de verkiezingswaarnemers van de EU bestempeld als vreedzaam en transparant, dit in tegenstelling tot vele andere verkiezingen in Afrika en de rest van de wereld.

Waarom zouden Nederlanders zich naar jouw mening moeten inzetten voor projecten in BF. Aan welke projecten is de meeste behoefte.

Nederland is sinds de jaren zestig bij de opbouw van het vroegere Boven Volta, nu Burkina Faso, betrokken geweest en heeft door de jaren heen een bijzonder goede reputatie opgebouwd. Die goede reputatie komt o.a. door de talloze burgerinitiatieven die vanuit Nederland ontwikkeld werden na de enorme droogte in begin van de jaren 80, maar ook door de inzet van SNV (Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie), Nederlandse NGO's en de jarenlange steun vanuit het Nederlandse Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking.

In projecten van Sahelp is extra aandacht voor kwetsbare groepen zoals kinderen en vrouwen

De bevolking heeft grote behoefte aan verbetering van onderwijs (formeel/informeel en beroepsopleidingen), gezondheidszorg, water en kleinschalige duurzame landbouw/veeteeltprogramma's. Het zijn met name de vrouwen en kinderen die het meest kwetsbaar zijn en zij verdienen de meeste aandacht. Ik vind het daarom mooi en belangrijk dat Sahelp zich juist op deze doelgroepen richt.

Ben je na 2010 nog betrokken geweest bij activiteiten in Burkina Faso?

Na mijn pensionering in 2013 ben ik mij in blijven zetten voor allerlei ontwikkelings-initiatieven in Burkina Faso en bleef ik betrokken bij het verder versterken van Bianca Couture, o.a. met hulp van de Stichting Jobena, die jaren geleden door mijn goede vriend Vincent Brenninkmeijer en zijn vrouw is opgezet.

Jobena heeft samen met Sahelp gedurende een aantal jaren een belangrijke rol gespeeld bij het versterken van de organisatie Bianca Couture en heeft ook zorg gedragen voor een deel van de "eigen bijdrage", die van belang was bij de financiering door "Wilde Ganzen" van de nieuwbouw (2 klaslokalen) van Bianca Couture. De samenwerking tussen Sahelp en Jobena bij de constructie van de nieuwe klaslokalen is voor Bianca Couture uiterst waardevol gebleken.

Waarom de betrokkenheid bij Bianca Couture

Mijn vrouw en ik hebben Denise eind jaren 90 leren kennen via Jan Beekman en wij waren beiden onder de indruk van haar betrokkenheid bij de meest kwetsbare groepen binnen de Burkinese samenleving, nl. jonge ongehuwde moeders, weesmeisjes, verstoten meisjes etc. Zij heeft haar eigen vaardigheden (kleermaken, naaldvakken etc.) in dienst gesteld van deze groep jongeren. Zij is naast lerares/vakdocente door de jaren heen als een soort moeder voor deze jonge vrouwen geweest. Zij was er wanneer deze groep jonge vrouwen steun nodig had, zoals een sociaal werker zich inzet voor haar of zijn doelgroep.

Wat mij tijdens ieder bezoek aan Bianca Couture is bijgebleven was de ontwikkeling, die deze groep jonge vrouwen tijdens de driejarige cursus doormaakte: van bedeesd, bescheiden in het eerste schooljaar tot zelfbewust en doortastend aan het eind van het derde jaar. Na afronding van de opleiding zijn de meeste jonge vrouwen in staat om op eigen benen te staan: een ontwikkeling om enorm trots op te zijn.

Ik heb het als een voorrecht beschouwd om dit proces van positieve ontwikkeling van nabij mee te kunnen en mogen maken. Bianca Couture met Denise Ouédraogo als directrice, leider, moeder, sociaal werker etc. verdient onze steun en ik hoop dat dit waardevolle ontwikkelingsproject nog vele jaren door kan gaan.

We zoeken op wat de betekenis van het woord activist is. In eerste instantie denk je dan aan actievoerder, demonstrant. Voor Leo gelden de woorden ijveraar, voorvechter en man van de daad.